

Myra IOSIF

Scrisoare din Bruxelles

Intrată într-un con de umbră câțiva ani la rând, celebra Companie belgiană GROUPOV a explodat, în această stagiune, într-un uriaș foc de artificii peste Bruxelles, iluminând cerul teatrului, îndeobște mohorât. **Fare thee well tovaritch-homo sapiens** sau **Adio, tovarășe homo sapiens**, gigantica reprezentație adusă pe scena Teatrului Național, un maraton de șapte ore, s-a impus ca evenimentul artistic al anului. Proiectul anunțat de Jacques Delcuvellerie în urmă cu câțiva ani, o tetralogie în patru părți, s-a concretizat în martie 2010.

Un uomo di meno (Un om mai puțin), partea întâi, expune testamentul lucid și disperat al unui artist sexagenar, conștient de sfârșitul său ineluctabil deopotrivă cu al societății în care trăim. Testamentul e dublat de un manifest: crezul estetic și politic al acestui regizor francez, autor, actor, pedagog, om de stânga, fost „șazecioptist“, creatorul echipei Groupov (în 1980) la Liège. Personalitate marcantă, sui-generis în teatrul belgian, cu montări celebre în anii '90/2000 ca *Rwanda 94*, *Bloody niggers*, *Anathème* (după Vechiul Testament), *Medeea-materiale* (după Heiner Müller) în turnee pe mapamond, aplaudat la Avignon 2005, creațiile Groupov au stârnit mereu vii dezbateri, elogiate sau date la o parte – conform forțelor tectonice subterane din solul scenelor belgiene, flamande sau francofone.

Reprezentația începe cu derularea unor diaporame, o autentică expunere savantă (Hugo Reeves) despre încălzirea planetei, dezastrele ecologice, mutațiile în regnul vegetal, animal etc. Între timp, pe uriașa scenă goală se instalează întreaga distribuție, în liniște cu toții își depun sacii de dormit și costumele, știind că, în cele câteva zile ale turneului, vor rămâne aici zi și noapte, de fiecare dată șapte ore...

Protagoniștii acestui spectacol-fluviu, Jacques Delcuvellerie, un invalid în scaun pe roțile, și Alexandre Troțki *alter-ego*-ul său, intră în avanscenă. Începe confesiunea, o muzică divină, *Miserere* se prelinge din înălțimi și întreaga asistență devine brusc prizonieră, ostatică, împinsă într-o altă dimensiune, alt timp, alt spațiu. *Hic et Nunc*, totul se petrece Aici și Acum. Data calendaristică și ora e aceeași în sală și pe scenă. Ficțiunea irumpe în realitate și noi, ieșind din ea, intrăm în reprezentație. Balans între distanțare și trăire, între imagini virtuale și răsuflarea actorului. Autorul-actor și interpret al propriei sale vieți, ne-o descrie – mici tablouri realiste (dublate de pelicule sepie, anii' 30); existența individului, un anonim, e tangentă cu „Istoria zbuciumată a ultimelor șase-șapte decenii“, sfârșim secolul XX, și iată asistăm la sfârșitul său clinic. Împreună intrăm într-un Paradis naiv, viu colorat, în jungla arborescentă – un tablou de Douanier- Rousseau –, ne cățărăm fericiți pe o cracă alături de o maimuțică „bimbo-sexi“, aidoma infirmierei paralizicului.

Un uomo di meno rămâne un *mixtum compositum* „baroc“, o supraexpunere de probleme, întrebări și temeri dedicate fragilității lui Homo Sapiens – specie pe cale de dispariție, ca și entropiei planetei Terra, în labirintul ingenios ramificat de imagini, situații, personificări și aluzii în care riscăm totuși să ne pierdem dacă nu am recunoaște reperatele, bornele trecutului: Iisus, Evangheliile, Marx, Freud; sesizăm lecțiile lui Brecht, Artaud, Living Theater. Pasolini rămâne figura tutelară, vehemența sa antitotalitară răsună permanent, cu fină și subtilă ironie e prezent pe scenă, figură androgină, trestie gânditoare (Francine Landrain); o întâlnim și pe Helene Weigel – personaj emblematic, admirat și detestat; firește o aluzie la legendara montare a *Mamei* de Gorki (tot la Groupov); Weigel, efigia mamei revoluționare a lui Brecht, și marioneta ei dezmembrată, sfâșiată în partea a doua a spectacolului; plonjăm în trecutul mai îndepărtat, întâlnim comedianți elisabetați, un pitic, bufon shakespearian, și, în fine, îl contactăm și pe Marchizul de Sade. O somptuoasă scenă de patimă erotică exacerbată până la paroxism prin instinctul de acumulare, socialul sublimat în sexual; muzica și filmul, alte componente majore organice integrate în substanța densă a montării. Aportul cineastei și autoarei dramaturgiei, Marie-France Collard, este fundamental, face parte integrantă în travaliul Groupov. Ambientul sonor, heteroclit și percutant: *Fugi* de Bach, cânturi gregoriene, Bob Dylan, Edith Piaf, semiotica lor e funcțională și armonios mixată. În acest edificiu scenic, șantier ce pare neterminat, maleabil, schimbăcios, materie vie, organică, talmeș-balmeș de metafore, idei, imagini, se ascunde coerența, intransigența Artistului angajat în „salvarea omului și a umanității sale“. Structura epică e brechtiană și atacă fundamentele societății actuale expurgând întreaga lor oroare. Violența împinsă până la obscenitate se aliază cu o bogăție poetică remarcabilă, intrăm pe terenuri suprarealiste, fertile: îngerii veghează, plutesc, aripile lor întinse sunt tăiate cu secera și ciocanul... Extazul mistic al liturghiei nu șterge repulsia resimțită în fața filmului-document acuzator: cadavrul oribil mutilat, strivit de roțile automobilului său, poetul zace masacrat pe plaja de la Ostia.

Eroul confesiunii și *alter-ego*-ul său, materializare dramatică a celor două emisfere ale creierului, se adresează de fapt unui anume public: intelectual, universitar, sofisticat, familiarizat cu dezbaterile de ultimă oră și noile tehnologii, mediile proprii lui Homo Cyberneticus. Dar popularitatea celor de la Groupov este imensă. Fiindcă Jacques Deculvellerie și elevii săi au pus în funcțiune o excelentă mașină ce fabrică teatru-magie, spectacol! Marele public care a invadat reprezentațiile a fost copleșit și răsplătit de efervescența jocului, de circăriile, acrobațiile, travestiurile, fantezia costumelor – țoale de carnaval și uniforme de atac, de actori carismatici și superbe imagini video ce-au însoțit (moda obligă!) tragedia unui destin, sfârșitul unui „homo sapiens“.

După *Adio, tovarășe homo sapiens* a urmat al doilea volet din tetralogie – *Mary, Mother of Frankenstein* (*Mary, Mama lui Frankenstein*). Premiera a avut loc în închiderea stagiunii, poate va urma și o nouă scrisoare.